

11. mednarodna multikonferenca INFORMACIJSKA DRUŽBA 2008

Poudarek: podkonferenca SLOVENIJA PRED DEMOGRAFSKIMI IZZIVI 21. STOLETJA

Te dni poteka na Institutu "Jožef Stefan", Jamova 39, Ljubljana, Slovenija 11. mednarodna multikonferenca INFORMACIJSKA DRUŽBA 2008 (<http://is.ijs.si/is2008/>), ki vključuje pomembne dosežke informacijske družbe s poudarkom na izmenjavi idej ter konkretnih predlogov, ki so vključeni v zaključna poročila podkonferenc. Informacijska družba postaja vedno bolj zapleten socialni, ekonomski in tehnološki sistem, ki je pritegnil pozornost vrste specializiranih konferenc v Sloveniji in Evropi. Multikonferenca v Sloveniji je ena vodilnih srednjeevropskih konferenc, ki združuje znanstvenike z različnih raziskovalnih področij, povezanih z informacijsko družbo; v letu 2008 je v multikonferenco, ki izstopa po širini in obsegu tem, ki jih obravnava povezanih osem neodvisnih konferenc.

Rdeča nit multikonference ostaja sinergija interdisciplinarnih pristopov, ki obravnavajo različne vidike informacijske družbe ter poglobljajo razumevanje informacijskih in komunikacijskih storitev v najširšem pomenu besede. Na multikonferenci so se predstavljala, analizirala in preverjala nova odkritja in pripravljali teren za njihovo praktično uporabo, saj je njen osnovni namen promocija raziskovalnih dosežkov in spodbujanje njihovega prenosa v prakso na različnih področjih informacijske družbe tako v Sloveniji kot tujini.

Na multikonferenci je na vzporednih konferencah predstavljenih 300 referatov, vključevala pa je tudi okrogle mize in razprave. Referati so objavljeni v zbornikih multikonference, izbrani prispevki pa bodo izšli tudi v posebnih številkah dveh znanstvenih revij, od katerih je ena Informatica, ki se ponaša z 31-letno tradicijo odlične znanstvene revije.

Multikonferenco Informacijska družba 2008 so sestavljale naslednje samostojne konference:

- BIOMA 2008 - Optimizacijske metode po vzorih iz narave in njihova uporaba
- Inteligentni sistemi
- Jezikovne tehnologije
- Kognitivne znanosti
- Rudarjenje podatkov in podatkovna skladišča (SiKDD 2008)
- Slovenija pred demografskimi izzivi 21. stoletja
- Sodelovanje, programska oprema in storitve v informacijski družbi
- Vzgoja in izobraževanje v informacijski družbi.

Ena med njimi, ki je potekala 13. in 14. oktobra 2008, naslovljena **SLOVENIJA PRED DEMOGRAFSKIMI IZZIVI 21. STOLETJA**, je obravnavala v okviru 6 sekcij 26 aktualnih tem.

Sekcija A: PLANIRANJE

- **Aleksander Jakoš**: Prostorsko planiranje v pogojih demografske stagnacije
- **Liljana Jankovič Grobelšek**: Prostorsko planiranje med ambicioznimi razvojnimi načrti občin in zadržanimi demografskimi kazalci - Prostorski planski akt za Novo mesto
- **Irena Selak**: Pobude občanov za nova stavbna zemljišča - pravi način za reševanje stanovanjskega problema?
- **Jurij Senegačnik**: Slovensko zamejstvo v šolskih geografskih učbenikih
- **Janez Malačič**: Migracije in delo tujcev v Sloveniji

Sekcija B: ZDRAVJE IN PREBIVALSTVO

- **Karin Kasesnik**: Zakaj izobraževati uporabnike zdravil?
- **Christian Gostečnik**: Travma in rast možganov
- **Vesna Dolinčar**: Acceptance of the Assistive Technologies
- **Petronela Vertot**: Umrli za posledicami samomorov v Sloveniji v zadnjem desetletju

Sekcija C: ŽIVLJENJSKI ODNOSI

- **Mari Jože Osredkar**: Partnerja med pripadnostjo in samostojnostjo

- **Tanja Repič:** Materinstvo in doživljanje nosečnosti pri ženskah, ki so doživele spolno zlorabo v otroštvu
- **Danica Rotar Pavlič, Igor Švab, Janez Rifel:** Depresija in družinsko okolje
- **Tadej Strehovec:** Demografske posledice (izven) zakonskega bivanja v R. Sloveniji

Sekcija D: ŽIVLJENJSKI ODNOSI

- **Nevzet Porić:** Družina v islamu
- **Stanko Gerjolj:** Pasti in prednosti edukacije v malih in velikih družinah
- **Vinko Potočnik:** Otrok kot dejavnik uspešnosti zakonske zveze
- **Tomaž Merše:** Parlamentarne stranke o družinski politiki

Sekcija E: KLASIČNA DEMOGRAFIJA- ANALIZA STANJA

- **Matjaž Gams, Jana Krivec:** Demografski pojavi in vzroki nekoliko drugače
- **Dunja Obersnel Kveder, Andrej Kveder:** Prebivalstvena politika v Evropi in Sloveniji- Zakaj se Slovenija ne odziva na demografske spremembe?
- **Jožica Šelb Šemerl:** Umrljivost v Sloveniji v obdobju od 1985 do 2005
- **Petronela Vertot:** Prebivalstvo Slovenije vstopa različno staro v starajočo se družbo prihodnosti
- **Janez Stergar:** Slovenci v zamejstvu

Sekcija F: KLASIČNA DEMOGRAFIJA- PROJEKCIJE

- **Janez Malačič:** Razvoj in obnavljanje prebivalstva Slovenije v luči globalnih demografskih gibanj in sprememb
- **Aleksander Jakoš:** Bodoči demografski razvoj Slovenije kot posledica preteklega demografskega razvoja
- **Irena Ograjenšek, Polona Domadenik, Tjaša Redek:** The Challenge of the Population Ageing and Labour Market Perspectives in Slovenia
- **Jože Sambt:** Analiza občutljivosti demografskih projekcij za Slovenijo na predpostavke glede rodnosti, smrtnosti in migracij

Prispevki na konferenci so demografsko problematiko osvetlili z gledišč vrste znanosti: demografije, medicine, socialnega skrbstva, informatike, antropologije, filozofije, zgodovine, psihologije in teologije. S predstavitvami posameznih referentov je želela konferenca spodbuditi širšo znanstveno razpravo o demografskih dogajanjih v našem znanstvenem, gospodarskem in življenjskem okolju ter istočasno poudariti nujnost poglobljene znanstvene obravnave demografske problematike pri nas.

Demografski problemi doživljajo danes posebno pozornost v slovenskem okolju oz. javnosti tudi zato, ker so bili in so še preveč zapostavljeni. Očitno je, da danes bolj, kot kadarkoli doslej demografske spremembe, ki koreninijo v razvoju v devetnajstem in dvajsetem stoletju in se še močno nadaljujejo tudi v enaindvajseto stoletje, korenito spreminjajo svet in prebivalstvene, gospodarske in socialne razmere v njem. Upadanje rodnosti, okrepljeno z naraščanjem trajanja življenja ljudi je povzročilo in še povzroča neprimerljive spremembe v sestavi vseh družb: pomemben zgodovinski obrat v razmerju deležev mladega in starejšega prebivalstva. Globoke, prodorne in trajne posledice staranja prebivalstva pa ponujajo tako velike možnosti kot nove izzive tudi za družbo v Sloveniji. Velikost, starostno-spolna sestava in regionalna razporejenost našega prebivalstva v naslednjih desetletjih so odvisne od prihodnjih vrednosti rodnosti, umrljivosti in selivnosti. Vsi dejavniki, ki vplivajo na število in sestavo prebivalstva, so medsebojno odvisni in istočasno pod močnim vplivom socialnih in gospodarskih dejavnikov okolja. Demografski problem s (pre)nizko rodnostjo in posledičnimi težavami je dolgoročno verjetno že najpomembnejši slovenski problem, ki se ga ne da hitro učinkovito rešiti. Ne gre le za dolgotrajnost pojava, tudi njegova kompleksnost je zelo zahtevna, saj še vedno ni niti splošno sprejetih ukrepov za povečanje rodnosti niti nespornega pojasnila, zakaj in kdaj se ljudje pri nas odločajo za manj ali več otrok.

Nekaj ključnih ugotovitev na konferenci:

- prebivalstvene spremembe tudi v Sloveniji bistveno vplivajo na družbeni in ekonomski razvoj države. Čeprav postaja v sodobnih družbah skrb za uravnotežen razvoj prebivalstva vedno bolj

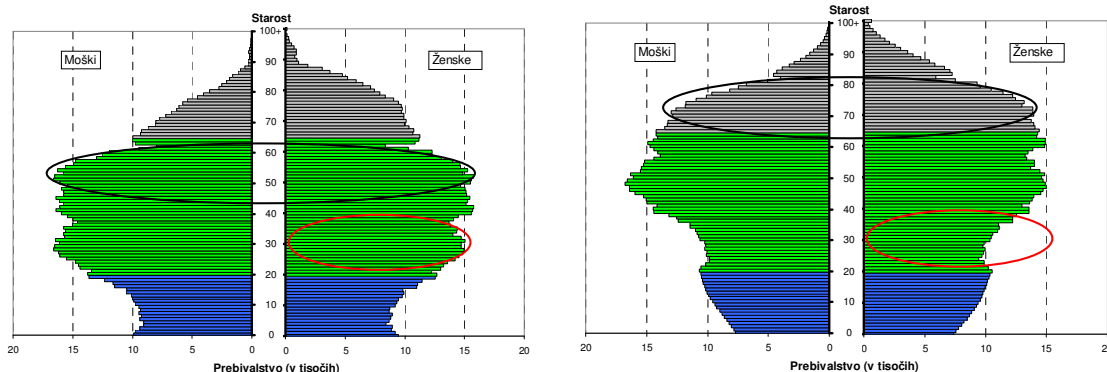
pomembna, v Sloveniji še vedno ni prednostna naloga, ki bi bila uvrščena na pomembno mesto v nacionalnem razvojnem programu. Vendar se, podobno kot druge evropske države, tudi pri nas že več kot 100 let soočamo s padanjem rodnosti, spreminjajo se družinski vzorci in se prebivalstvo stara. Stroka, ki se ukvarja s prebivalstvenim raziskovanjem že nekaj časa opozarja, da zgolj prepoznavanje in spremljanje demografskih gibanj ni več dovolj in da je potrebno vzroke in posledice demografskih sprememb razumeti in jih znati tudi pojasniti. Rešitve niso na dlani, zato jim evropske države posvečajo veliko pozornost. Skrb za uravnotežen razvoj prebivalstva v EU je zajeta tudi v nekaterih dokumentih kot na primer Lizbonski strategiji, več zelenih knjigah itd. Z zahtevnim prebivalstvenim raziskovanjem in povezovanjem v mednarodne institucije ter programe skuša priti do pravih odgovorov in jih preizkušati v praksi. Tudi v najnovešem tovrstnem mednarodnem programu GGP Slovenija še ne sodeluje. Glede na to, da se tudi Slovenija sooča z neugodnimi prebivalstvenimi gibanji, je težko razumeti, zakaj se slovenska vlada še vedno ne odziva na te probleme in ne začne v ta namen razvijati lastnih strokovnih potencialov in inštitucij. Prav tako ni razumljivo, da ne uporablja obstoječih možnosti za sodelovanje, ki jih nudijo evropske in mednarodne institucije ter mednarodni raziskovalni programi. Verjetno je res že skrajni čas, da začnemo tudi v naši državi več vlagati v razvoj prebivalstva in izboljšanje kakovosti življenja. Če bo Slovenija hotela aktivno skrbeti za uravnotežen razvoj svojega prebivalstva, bo morala izdelati učinkovito in celovito prebivalstveno politiko, za kar je nujna pripravljenost prisluhniti strokovnjakinjam in strokovnjakom ter tudi izobraževanje ustreznih strokovnjakov, pa ustanovitev ustrezne nacionalne inštitucije in razvoj nacionalnega raziskovalnega programa za področje prebivalstvenega raziskovanja (Obersnel-Kveder).

- čeprav se po podatkih Statističnega urada RS število rojstev v zadnjih letih spet povečuje in se je v Sloveniji v lanskem letu (2007) rodilo letno največ otrok v zadnjih petnajstih letih (19 823) ter je vrednost kazalnika celotne stopnje rodnosti dosegala 1,38 otroka na žensko v rodno dobi, to še ne pomeni konca »slovenske prebivalstvene zime«. Prebivalstvo Slovenije se bo po znanstvenih napovedih brez ustreznih ukrepov čez dobri dve desetletji začelo številčno zmanjševati, predvsem pa rezultati projekcij kažejo na izrazito nadaljevanja staranja prebivalstva Slovenije v prihodnje.

Slovenija, 2008

Slovenija, 2028

Vir: Eurostat, 2008; prikaz: Jože Sambt

Analiza Evrostatovih projekcij prebivalstva za Sloveniji (Evropop2008) je pokazala, da bosta staranje prebivalstva in koeficient starostne odvisnosti mladih in starih (obremenjenost delovno sposobnih prebivalcev s starostno odvisnimi prebivalci) v prihodnjih desetletjih narekovana predvsem z gibanjem smrtnosti in obstoječo starostno strukturo, katere vpliv bo v prihodnje izrazito neugoden. Kontingent rodno sposobnih žensk bo v prihajajočih letih vse skromnejši, kontingent tistih, ki bodo vstopali v upokojevanje pa vedno bolj številni (Sambt, Vertot).

- intenzivnost staranja prebivalstva Slovenije se je v zadnjih dvajsetih letih opazno povečala, posebej izrazito v zadnjem desetletju. Povprečna starost prebivalstva je ob popisu 2002 že presegla 39 let. Tako je vsak sedmi prebivalec Slovenije danes že star vsaj petinšestdeset let in vsak devetnajsti vsaj petinsedemdeset let. Med starejšimi prevladujejo ženske; ker je tudi njihova pričakovana življenjska doba daljša, se njihov delež v prebivalstvu v višjih starostnih razredih povečuje. 14 % vseh prebivalcev je že starih 65 let in več, mlajših od 15 let je le še 15% prebivalstva Slovenije. V starostni sestavi prebivalstva in intenzivnosti staranja prebivalstva Slovenije so med posameznimi regijami Slovenije zanimive razlike. Že nekaj časa dolgoročne projekcije prebivalstva opozarjajo na staranje prebivalstva tako Slovenije kot drugih evropskih držav, kar bo imelo manj ugodne posledice predvsem na razmerje med ekonomskimi možnostmi države in stroški, povezani s intenzivnejšim staranjem prebivalstva (zagotavljanje sredstev za pokojnine, zdravstveno varstvo ter dolgotrajno oskrbo starejših). Skupina delovno sposobnega prebivalstva, ki bo večinsko morala skrbeti za to, bo namreč zaradi zmanjševanja rojstev v preteklosti številčno vedno bolj skromna in tega »primanjkljaja« vedno ne bo mogoče nadomeščati s priseljevanjem. (Vertot, Jakoš).

- nenaraščanje števila prebivalstva in spremenjena starostna sestava le tega že pogojujejo in bodo v prihodnje prevrednotenje strukturnih demografskih sprememb tudi v Sloveniji. Eden od takih problemov je demografski stanovanjski primanjkljaj s katerim se danes srečujejo nekatera večja mesta v Sloveniji (Jakoš).

- ne glede na slabe demografske kazalce, ki ne predvidevajo opazne rasti prebivalstva, prostorski razvoj zaradi priselitev, zaradi potreb prebivalstva po izboljševanju bivalnega standarda in zaradi načrtovanega gospodarskega razvoja rabi in bo rabil nove zazidalne površine. Te so potrebne predvsem za gospodarske dejavnosti (jih stalno primanjkuje) ter za stanovanja (priseljevanje), kjer je tudi (še) stalen izrazit primanjkljaj. Čeprav demografska rast prebivalstva v Sloveniji že dlje časa ne opravičuje večjih širitav stavbnih zemljišč za stanovanja, se v praksi namreč še vedno kažejo velike tovrstne potrebe. Kljub spodbujanju organizirane gradnje in zgoščevanju prebivalstva v večja naselja je še vedno zelo močno prisotna želja ljudi po lastni stanovanjski hiši na lastni (brezplačni) parceli. (Selak, Jankovič)

- do osamosvojitve so se v Slovenijo priseljevali predvsem ljudje iz drugih območij nekdanje SFRJ in le malo tujcev iz drugih držav. Danes prihaja vse bolj do izraza specifičnost povpraševanja in gospodarske razmere v Sloveniji bodo še nekaj časa zagotavljale nadaljevanje dosedanjih značilnosti zaposlovanja in dela tujcev na našem trgu dela. Dinamika gospodarskega razvoja in intenzivnost tehnoloških sprememb v sodobnem svetu pa je tako hitra, da lahko že v desetletju pride do velikih in nepričakovanih sprememb. Te spremembe bodo deloma odvisne tudi od tega, v kolikšni meri jih bo znala naša ekonomska politika omogočati (Malačič).

- s staranjem prebivalstva bo vedno več pozornosti potrebno posvetiti zagotavljanja ustrezne zdravstvene oskrbe starejšim. V mnogih državah se čedalje bolj zavedajo pomena ustreznih informacij o zdravilih. Predvsem v razvitih državah se zavedajo težav zaradi neustreznega toka informacij o zdravilih. Raziskave o možnih posledicah neustreznega informiranja o zdravilih podpirajo pomen njihove dejavnosti za izboljšanje kvalitete teh informacij. S prenosom dobrih praks pri uravnavanju in nadzoru informacij o zdravilih in uvedbo inovativnih pristopov, ki bodo temeljili na novih raziskavah, se bo tudi v Sloveniji dolgoročno izboljšalo informiranje strokovne in splošne javnosti o zdravilih. Primerna komunikacija med zdravniki, farmacevti ter bolniki namreč pripomore k ustrežnejši uporabi zdravil. Izobraževanje bolnikov oziroma splošne javnosti o zdravilih, njihovi uporabi ter o virih podatkov in informacij o zdravilih, ki bi jih koristno in zanesljivo obveščale, je eden od pogojev, ki vodi k pravilnemu jemanju zdravil. Nepravilno jemanje zdravil lahko zmanjša pričakovane zdravstvene izvide zdravljenja ter se lahko kaže v pojavnosti neželenih učinkov (Kasesnik)

- prihodnji razvoj prebivalstva pogojuje poleg rodnosti še vrsta drugih dejavnikov; med njimi je eden pomembnejših smrtnost. Poleg prenizkega števila rojenih je v Sloveniji zaskrbljujoče število (pre)zgodnjih smrti, zaradi različnih bolezni, pa tudi nesreč in samomorov. Slovenija se uvršča med šest samomorilno najbolj ogroženih držav v svetu. V zadnjih polovici stoletja je v Sloveniji umrlo zaradi posledic samomora več kot 27000 ljudi. Povprečno je umrli zaradi samomora je v Sloveniji star okrog 50 let. To je dve desetletji manj od povprečne starosti osebe, ki umre naravne smrti ali, povedano drugače: s samomorom skrajšamo v Sloveniji življenje za povprečno 20 let. Precej nižja je starost tistih, ki so samomor poskušali in dejanje preživel. Ker se letno zgodi približno 600 samomorov, izgubimo v Sloveniji na ta način vsako leto 12 tisoč let življenja (zelo veliko). V Sloveniji, ki je po številu samomorov med starostniki, starejšimi od 65 let prva na svetu, število smrtnih primerov zaradi samomora pri osebah, starejših od 65 let narašča že od leta 1985. Vzroki za samomor številni, samomori so povezani z družinsko, ekonomsko in kulturno ter zdravstveno situacijo... Samomora kot smrti, za katero se odloči posameznik, ne bomo mogli nikoli izkoreniniti ali izbrisati, lahko pa usmerjamo (in moramo!), kot skupnost, svoje zmožnosti v preventivo in razvoj ter oblikovanje take družbe in »vzdušja v njej«, ki bo vzpodbujala k več veselja in odprtosti do življenja v vseh življenjskih obdobjih in vseh oblikah in tako zmanjševala »želje po končanju življenja« (Vertot).

- če poznamo vzroke smrti in dejavnike tveganja zanje, lahko s preventivnim delovanjem zmanjšamo prezgodnjo umrljivost in umrljivost pomaknemo v kasnejše starostno obdobje. Kljub temu, da v Sloveniji umrljivost pada v vseh bioloških starostnih skupinah, med vzroki smrti ostaja problem umrljivost zaradi jetrne ciroze pri odraslih moških in naraščanje smrti zaradi raka pljuč pri odraslih ženskah. Padanje umrljivosti zaradi najpogostejših vzrokov smrti bo še naprej zviševalo pričakovano trajanje življenja pri obeh spolih, pri ženskah počasneje kot pri moških, kar je razumljivo glede na že sedanje sedem let višje število let pri ženskah kot pri moških. Ker umrljivost zaradi bolezni dihal v zadnjih letih ne pada več, ne pri moških kot tudi ne pri ženskah in ne pada tudi umrljivost žensk zaradi poškodb in raka, se bo razlika v umrljivosti med moškimi in ženskami zmanjšala, vendar na račun slabšanja zdravja žensk. Bi pa padanje nezaposlenosti, rast bruto domačega proizvoda in indeksa razvoja utegnili ugodno vplivati na rast pričakovanega trajanja življenja ob rojstvu. Zaradi večanja deleža starih ljudi med prebivalci splošna stopnja umrljivosti ne bo padala. Ob učinkovitejšem preprečevanju poškodb in ostalih nasilnih smrti ter zgodnejšem odkrivanju pred rakastih in rakastih sprememb med prebivalci ter uspešnejši borbi z dejavniki tveganja za kronične nenalezljive bolezni, se bo večal delež bolezni srca in žilja med vzroki smrti, a hkrati bo rasla starost umrlih prebivalcev. Umrljivost prebivalstva je različna tudi v posameznih regijah Slovenije. Ker so stopnje umrljivosti v posameznih regijah povezane s kazalci, ki opisujejo stopnjo izobrazbe, delovno aktivnost in ekonomsko moč prebivalcev, še posebej je zadnja pomembna za prezgodnjo umrljivost, bi enakomernejši regionalni razvoj utegnil zmanjšati razlike v umrljivosti med regijami Slovenije (Šelb).

- zadnji popis prebivalstva v Sloveniji ugotavlja, da v Sloveniji živi največ tako imenovanih malih družin, saj je delež družin z enim ali dvema otrokoma 91,1% in se še vedno nakazuje trend padanja družin s tremi ali več otroki. To postavlja teorijo in zlasti prakso edukativnih dejavnosti pred nove izzive, ki jih v preteklosti niso poznali. Vzgoja z enim ali dvema otrokoma tako z vidika staršev kot z vidika otrok poteka namreč drugače kot v številčnejših družinah. Ugotavljajo, da se družinske napetosti močneje zarežejo v človeka in so težje rešljive v družinah z manjšim številom članov, ker majhna skupina zahteva intenzivnejšo in neredko bolj zapleteno komunikacijo (Gerjol).

- duševne motnje, kamor uvrščamo tudi depresijo, pomembno vplivajo na kakovost življenja posameznika in njegovo vključenost v delovno okolje ter predstavljajo velik delež kroničnih obolenj. Depresija se glede globalnega bremena bolezni nahaja na četrtem mestu (3,7 %), napovedi za leto 2020 pa kažejo, da bo takrat depresija drugo najpomembnejše breme bolezni. Težave, ki so povezane z depresijo, vplivajo ne le na kakovost življenja bolnika, ampak tudi na širšo družbo in njeno blaginjo; depresija vpliva na povečano pojavnost nesreč pri delu, višji odstotek bolniške odsotnosti z dela, zmanjšano delovno zmogljivost in zgodnejše upokojevanje in je znana kot eden od najpomembnejših dejavnikov samomorilnega vedenja prebivalstva. Depresijo znanstveniki vsaj delno povezujejo z mnogimi dejavniki, ki se nanašajo na življenje družine: imeti bližnjega, ki ima izkušnje z reševanjem psiholoških težav, imeti socialno podporo, imeti sorodnike in prijatelje, ki imajo težave z alkoholom, drogami, so onesposobljeni; v takšnih razmerah je zelo pomembno imeti ljudi, ki pomagajo pri spopadanju s težavami in reševanju le-teh. Raziskave kažejo, da visoka stopnja družbene podpore zmanjšuje tveganje za pojav velike depresije ter pospešuje izboljšanje bolezni (Rotar Pavlič, Švab, Rifel).

- med razlogi za velike demografske spremembe, s katerimi se sooča današnja slovenska družba, je lahko upad števila zakonskih zvez in porast t.i. zunajzakonskih skupnosti. Okrepitev in promoviranje klasične družine poročenega moškega in ženske, je lahko rešitev negativnih demografskih sprememb. V iskanju slovenske demografske rešitve, je pomembno vprašanje, kakšen odnos ima družba, šola, mediji in država do t. i. klasične družine? Osnovnošolski in srednješolski programi kažejo, da se vzgoji mladih, v smislu formacije za klasično zakonsko življenje ne posveča skoraj nikakršne pozornosti, saj za formiranje mladih v smislu vzpostavitve družinskega življenja, soočanja z zakonskimi izzivi, vzgojo otrok itd. ni predvidenih ur. Tovrstna »tabuizacija zakonskega življenja« je lahko eden izmed glavnih razlogov, da se mladi težje odločajo za skupno življenje, težje podarjajo življenje svojim otrokom in s tem poglobljajo demografsko zimo (Strehovec).

- čeprav se zdi, da so danes otroci vse bolj ovira za uspešno zakonsko zvez, raziskava kaže, da so različne kategorije prebivalcev Slovenije obeh spolov, generacij, izobrazbenih ravni, ne-religioznosti - prepričane, da je otrok zelo pomemben dejavnik uspešnega zakona. Kljub takim mnenjem se v Sloveniji v zadnjem času zunaj zakonske zveze rodi že polovica otrok. Zato se je upravičeno vprašati, če za sodobne moške in ženske niso pomembnejši razlogi za otroka bolj subjektivne narave - kot izpolnitev lastnega življenja. Raziskava je pokazala, da je v Sloveniji kljub sodobni individualizaciji odločitev za otroka bolj v optiki zakonske oziroma partnerske zveze kot pa posameznika (Potočnik).

- demografska analiza s 113 dejavniki, ki naj bi bili posredno ali neposredno povezani z demografskimi pojavi kot so rodnost, naravni in selitveni prirast v slovenskih regijah (povezanost so preverjali s pomočjo tehnik strojnega učenja, kar je novo v tovrstnem raziskovanju) je z glavnimi ugotovitvami do neke mere potrdile dosedanje raziskave, kot na primer, da je v Sloveniji višja izobrazba povezana z nižjim povprečnim številom otrok na žensko v rodi dobi oz. da je rodnost nižja, kjer je več višje izobraženih prebivalcev. To potrjuje ugotovitve mnogih predhodnih raziskav je pa najverjetneje povezano z osnovno težnjo sodobne zahodne družbe po ustvarjanju kariere in izrazitem individualizmu. Z nižjo rodnostjo je povezan tudi večji delež sklenjenih zakonskih zvez, kar je lahko nekoliko presenetljiv sklep in stvar nadaljnjih razpravljanj. Visok naravni prirast je povezan predvsem z ekonomskimi dejavniki, kot je visoka stopnja delovne aktivnosti in brezposelnosti. V ekonomsko bolj razvitih regijah je višji tudi skupni prirast, saj se tja priseljuje veliko ljudi iz revnejših področij. Vse to so značilnosti, ki jih je dobro poznati, ko se ustvarja strateška politika in ukrepi za dvig slovenske rodnosti (Gams-Krivec).

- Pospešeno staranje prebivalstva v Sloveniji ne odpira zgolj vprašanja finančne zdržnosti, pač pa pomeni tudi izziv rasti. Na dolgi rok bo morala vlada razviti in udejaniti strategije, s katerimi bo starejše delavce ohranila kot pomemben steber delovne sile. Te strategije bodo morale biti usmerjene v uresničevanje dveh glavnih ciljev: razvoj spodbud za dvig pripravljenosti starejših delavcev, da ostanejo zaposleni, in razvoj spodbud podjetjem za sistematično izboljševanje delovnega okolja zaposlenih in s tem ustvarjanje klime, v kateri je podaljšanje delovne dobe pomembna vrednota tako za delodajalce kot tudi za delavce. (Ograjenšek, Domadenik, Redek)

- Med poglavitnimi razlogi za manjšanje naravnega prirastka v Sloveniji je kriza družine, kar potrjujejo statistični podatki o vse manjšem številu tradicionalno urejenih družin. Razbite družine so namreč le odsev stanja v naši družbi, ki se ravno tako nahaja v krizi. V krizi je to, kar posameznike povezuje v skupnost: odnos. Kako ga ozdraviti skuša odgovoriti avtor v svojem prispevku?

(Osredkar) V Sloveniji živijo tudi muslimanske družine. Zakonska zveza in družina sta za muslimane sveta, saj koran zahteva spoštovanje ženske. V Sloveniji so muslimanske družine podvržene sekularizmu in mladi v veliki meri ne sledijo verskim navodilom; so pa slovenski muslimani v primerih »mešanih veroizpovedi« med zakoncema tolerantni. (Porić)

- Travme, ki jih doživljajo v nekaterih družinskih skupnostih tudi otroci vplivajo na rast njihovih možganov. Otrok, ki je že v prvih dveh letih življenja preplavljen z dolgotrajnimi in kumulativnimi stanji vzdraženosti in 'disociacijami', lahko ima top katastrofalne posledice na rast psihične strukture. (Gostečnik) Tudi vsak posameznik, ki je bil žrtev spolne zlorabe, lahko doživlja posledice na drugačen način. Nekdo bo bolj zaznamovan na enem področju, drugi na drugem. (Repič)

Konferenca je bila istočasno tudi možnost v odprtem in strpnem akademskem okolju odkrito pogovarjati se o teh občutljivih temah in izmenjati mnenja brez pretirane zagretosti ali ideoloških spopadov. Stroka namreč omogoča ne samo možnost za predstavitve raznovrstnih pogledov na dogajanja, ampak odpira tudi možnosti za reševanje poglobitnih problemov današnje družbe, kjer je nujno, da »se povežemo«. Trenutne demografske zagate, ki nas tarejo v Sloveniji, to so. Analiza dogajanj skozi oči tistih, ki se z večjim zanimanjem ukvarjajo s to tematiko v zadnjih desetletjih kaže, da je bila Slovenija pri reševanju demografskih problemov doslej manj uspešna in se je stanje iz slabega spreminjalo le v slabše.

Zapisala: Nelka Vertot

Ljubljana, 15. oktobra 2008